С. Ф. Таран,
головний спеціаліст відділу розвитку дослідницької та інноваційної інфраструктури,
Головне управління із реалізації політик у сфері науки та інновацій
директорату науки та інновацій МОН України
ORCID ID: 0000-0002-6119-5871

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.1.137

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

S. Taran,
Chief specialist of the development department research and innovation infrastructure
of the chief management for the implementation of policies in the field of science and innovation
directorates of science and innovation of the Ministry of Education and Science of Ukraine

METHODS OF ANALYSIS AND ASSESSMENT OF REGIONAL FEATURES OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

У статті здійснено теоретичний аналіз наукових підходів щодо розвитку регіонів, враховуючи ефективність інноваційної діяльності підприємств. Для визначення та аналізу методики та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва запропоновані сучасні показники та напрямки, які обов'язково повинні бути врахованими під час аналізу зазначеної методики, а саме: застосування методики оцінювання на основі аналізу фінансових показників дає змогу виявити відповідність або невідповідність (надлишок або нестачу) коштів для розвитку інноваційного підприємництва регіону; зведення оцінювання розвитку інноваційного підприємництва регіону до одного кількісного значення, що значно полегшує економічну інтерпретацію отриманих результатів; простота розрахунків і наочність результатів графічного методу дослідження, а також гнучкість, оскільки кількість і склад індикаторів, які беруть участь в оцінюванні, може змінюватись.

The article provides a theoretical analysis of scientific approaches to regional development, taking into account the effectiveness of innovative activities of enterprises. To determine and analyze the methodology and assess the regional features of innovative entrepreneurship, modern indicators and directions are proposed, which must be taken into account in the analysis of this methodology, namely: the application of evaluation methods based on analysis of financial indicators allows to identify compliance or lack) of funds for the development of innovative entrepreneurship in the region; reduction of the assessment of the development of innovative entrepreneurship in the region to one quantitative value, which greatly facilitates the economic interpretation of the results; simplicity of calculations and clarity of the results of the graphical research method, as well as flexibility, as the number and composition of indicators involved in the evaluation may vary.

Regional innovation infrastructure always includes participants in innovation processes that take place at the regional level, their interaction, forms of organization, direct and feedback between them. It reflects the features of innovative regional development and is an integral part of the national innovation infrastructure. While the innovation infrastructure of the region should ensure the joint efforts of local authorities, scientific and technical organizations and the business sector for the sustainable economic development of the regions.

When developing a methodology for analysis and evaluation of regional features of the development of innovative entrepreneurship, it is also important to take into account such areas as: regional development of innovation in science and technology; financial and economic indicator; institutional conditions; international cooperation in innovation and science and technology; information support and creation of innovation structures.

The methodology of regional features of development of innovative entrepreneurship, in our opinion, should include such areas as:

— *regional development of innovation and science and technology, which includes: introduction of public-private partnership in scientific, technical and innovation spheres; development and implementation of tools for state support of innovation and the formation of an effective state order in the scientific and innovative spheres in the regions;*

— *stimulating cooperation in the field of R&D of industrial corporations and science parks, which intensifies the process of development of innovative entrepreneurship in the regions; integration of academic, university and branch sectors of scientific sphere for increase of efficiency of use of intellectual potential of the state in the regions;*

— *implementation of the most modern scientific projects aimed at creating fundamentally new technologies and samples of modern products that form the basis for the intensive development of high-tech (and related) sectors in the regions.*

Ключові слова: підприємництво, інновації, регіональний розвиток, наука, виробництво, інноваційний продукт.

Key words: entrepreneurship, innovations, regional development, science, production, innovative product.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток регіонів, враховуючи ефективність інноваційної діяльності підприємств, є запорукою та вагомим чинником для розвитку економіки нашої держави. Для визначення та аналізу методики та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва відомими українськими вченими такими: В. Денисюк, О. Доценко, С. Казмірчук, Л. Ковальська, О. Князь, Т. Мілевська, М. Мартянов, Н. Рудь, В. Чабан, Л. Федулова були запропоновані сучасні показники та напрямки, які обов'язково повинні бути врахованими при аналізі зазначеної методики, а саме:

— застосування методики оцінювання на основі аналізу фінансових показників дає змогу виявити відповідність або невідповідність (надлишок або нестачу) коштів для розвитку інноваційного підприємництва регіону;

— зведення оцінювання розвитку інноваційного підприємництва регіону до одного кількісного значення, що значно полегшує економічну інтерпретацію отриманих результатів;

— простота розрахунків і наочність результатів графічного методу дослідження, а також гнучкість, оскільки кількість і склад індикаторів, які беруть участь в оцінюванні, може змінюватись [1—10].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розробляючи методику аналізу та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва, важливим є врахування таких напрямків, а саме:

— оцінювання стадій розвитку інноваційного підприємництва регіону (фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, дослідно-конструкторські розробки, комерціалізація, прикладна розробка, інноваційний продукт);

— оцінювання форм інтеграції науки та виробництва як складових інноваційного підприємництва регіону;

— оцінювання підприємницького доходу. Для кожного напрямку оцінювання розвитку інноваційного підприємництва виділяють індивідуалізовану систему показників;

— розрахунок інтегрального індексу інноваційного підприємництва регіону [5, с. 66—72].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Формулювання цілей статті: визначити методику аналізу та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як слушно зазначає Л.Л. Ковальська, оцінювання розвитку інноваційного підприємництва до основних показників оцінки розвитку інноваційного підприємництва регіону включають: фундаментальні дослідження, комерціалізація, прикладна робота, інноваційних продукт, наука, виробництво та оцінювання підприємницького доходу [5, с. 66—72].

До основних видів наукової і науково-технічної діяльності, результати якої можуть стати об'єктом інноваційної діяльності у регіонах належать:

- фундаментальні дослідження;
- прикладні дослідження;
- дослідно-конструкторські розробки;
- дослідно-експериментальні розробки;
- організаційно-економічна робота;
- промислове виробництво нових товарів [6].

Для показників стимуляторів рівень розвитку інноваційного підприємництва вчені визначають за такою формулою:

$$P_{ia} = \frac{P_{\text{факт}}}{P_{\text{max}}} \quad [1],$$

в якій P_{ia} — рівень розвитку інноваційного підприємництва регіону за i -тим показником стимулятором;

$P_{\text{факт}}$ — фактичне значення показника інноваційного підприємництва регіону;

P_{max} — максимальне значення показника інноваційного підприємництва регіону.

Для аналізу дестимуляторів (показники, які негативно впливають на розвиток інноваційного підприємництва регіону) застосовують наступну формулу:

$$P_{ia} = \frac{P_{\text{мін}}}{P_{\text{факт}}} \quad [2],$$

у цій формулі P_{ia} — рівень розвитку інноваційного підприємництва регіону за i -тим показником дестимулятором;

$P_{\text{мін}}$ — це мінімальне значення показника інноваційного підприємництва регіону.

Визначення інтегрального показника інноваційного підприємництва регіону (IP_{ia}) та кожний з груп буде розраховуватись за такою формулою:

$$IP_{ia} = \sqrt[n]{\sum_{j=1}^n X_{ij}}$$

де X_{ij} — стандартизований показник інноваційного підприємництва для i -того регіону,

n — кількість показників, що досліджуються.

Отже, комплексне оцінювання розвитку інноваційного підприємництва передбачає розрахунок інтегрального індексу шляхом зведення різнопланових показників у єдиний індекс, розрахунок якого дозволить порівняти регіони за рівнем інноваційного підприємництва.

Так, важливими елементами даної методики є продукування наукових знань та інновацій, їх комерціалізації та використання, інформаційного забезпечення інноваційного розвитку [7, с. 69—76].

Також методика аналізу та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва та трансформації в інноваційній сфері повинні також включати права інтелектуальної власності, фінансово-кредитне забезпечення (зокрема, інститут спеціальних фондів), наукову та інноваційну інфраструктуру, систему наукових, науково-технічних та інноваційних програм різного рівня, статистичну звітність [7, с. 69—76].

До основних принципів інституційних трансформацій в інноваційній сфері науковці відносять:

- системність інституційних процесів: необхідність врахування взаємодії та супідрядності різних рівнів господарського механізму та інноваційної сфери, в межах яких проходять інституційні трансформації;

- узгодженість оцінки інституційних процесів в інноваційній сфері із загальними соціально-економічними інституційними трансформаціями: забезпечення повноти врахування витрат та ефектів (включаючи оцінку екологічних, соціальних та інших факторів), однорідності та достовірності всіх складових;

- комплексність оцінки інституційних процесів: врахування всебічних наслідків інституційних процесів як в межах інноваційної сфери діяльності, так і поза її межами;

- варіативність шляхів розвитку інституціонального середовища: розробка можливих сценаріїв інституціональних трансформацій в інноваційній сфері залежно від загальнонаціональних цілей розвитку суспільства та внутрішніх закономірностей і можливостей інноваційного розвитку економіки;

- динамічність процесів інституційних змін в інноваційній сфері: систематичне поповнення і уточнення напрямів інституційних процесів в інноваційній сфері в

середньо і довгостроковій перспективі по мірі надходження інформації щодо пріоритетності соціально-економічного розвитку країни, інтенсивності використання ресурсів та особливостей впливу світових інтеграційних процесів;

- адаптивність інституційних процесів: гнучкість і своєчасне коригування напрямків та структури інноваційних змін в інноваційній сфері залежно від проявів непередбачуваних змін;

- керованість інституційними процесами: цілеспрямованість інституційних трансформацій на основі реалізації державної інноваційно-промислової політики, запровадження відповідних фінансово-економічних механізмів щодо управління інноваційним розвитком економіки [4; 6; 9].

Регіональна інноваційна інфраструктура завжди включає учасників інноваційних процесів, які відбуваються на рівні регіону, їх взаємодію, форми організації прямий й зворотній зв'язок між ними. Вона відображає особливості інноваційного регіонального розвитку і є невід'ємною частиною національної інноваційної інфраструктури. Водночас інноваційна інфраструктура регіону повинна забезпечувати об'єднання зусиль місцевих органів влади, науково-технічних організацій й підприємницького сектору з метою сталого економічного розвитку регіонів.

При розробці методики аналізу та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва важливим також є врахування таких напрямів: регіональний розвиток інноваційної на науково-технічній сфері; фінансово-економічний показник; інституційні умови; міжнародна співпраця у інноваційній та науково-технічній сферах; інформаційна підтримка та створення інноваційних структур.

Методика регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва, на нашу думку, повинна включати такі напрями:

1. Регіональний розвиток інноваційної та науково-технічної сфери, який включає:

- запровадження державно-приватного партнерства в науково-технічній та інноваційній сферах;

- розробку та впровадження інструментів державної підтримки інноваційної діяльності та формування ефективного державного замовлення у науковій та інноваційній сферах у регіонах;

- стимулювання кооперацій у сфері НДДКР промислових корпорацій та наукових парків, що активізує процес розвитку інноваційного підприємництва у регіонах;

- інтегрування академічної, вузівської і галузевих секторів наукової сфери задля підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу держави у регіонах;

- реалізація найсучасніших наукових проектів, спрямованих на створення принципово нових технологій і зразків сучасних продуктів, що створюють основу інтенсивного розвитку високотехнологічних (і пов'язаних з ними) секторів у регіонах;

- максимальна прозорість і публічність при визначенні основних пріоритетних напрямів розвитку науки та інновацій у регіонах;

- спрямування вітчизняного науково-технічного потенціалу на забезпечення потреб інноваційного розвитку економіки України у регіонах й організацію виробництва високотехнологічної продукції;

- заохочення молодих учених до роботи у вищих навчальних закладах у регіонах, наукових установах та організаціях;

- стимулювання кооперацій у сфері НДДКР промислових корпорацій та наукових парків, що активізує процес розвитку інноваційного підприємництва у регіонах;

- інтегрування академічної, вузівської і галузевих секторів наукової сфери задля підвищення ефективності

використання інтелектуального потенціалу держави у регіонах;

— створення Фонду науково-інноваційного розвитку при місцевих органах влади, який виконував би роль посередника між університетами, науково-дослідними інститутами, громадськими науковими організаціями (ради молодих вчених) з однієї сторони та підприємствами, установами та організаціями області — з іншої сторони;

— запровадження в структурі обласних бюджетів обов'язкової статті видатків на сприяння науково-технічному та інноваційному розвитку регіонів;

— розробка і прийняття нормативних актів про часткове фінансування наукових досліджень за кошти місцевих органів влади.

2. Фінансово-економічний напрямок, який включає:

— передбачення фінансування на забезпечення державної політики у сфері трансферу технологій та інноваційної діяльності;

— підвищення ефективності та результативності державних видатків на реалізацію науково-дослідних та інноваційних проєктів;

— перегляд системи фінансування та управління науковою і науково-технічною діяльністю вищих навчальних закладів;

— нарощування частки бюджетних коштів, що спрямовуються на фінансування фундаментальної науки та прикладних наукових і технічних розробок;

— застосування спрощених процедур закупівлі (на підставах, передбачених Законом про державні закупівлі) для фінансування за рахунок державних коштів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР);

— підвищення рівня фінансової автономії наукових установ і вищих навчальних закладів у розпорядженні коштами, отриманими від замовників різних форм власності за виконання НДДКР;

— передбачення фінансування на забезпечення державної політики у сфері трансферу технологій та інноваційної діяльності;

— здійснення прозорих процедур оцінки науково-дослідних та інноваційних проєктів;

— надання пріоритетів у фінансуванні комплексних робіт — науково-дослідна робота, дослідно-конструкторська робота — впровадження у виробництво;

— посилення вимог до виконання інноваційних розробок в інтересах зростання економіки та обороноздатності України;

— залучення венчурних та дотаційних фондів для співфінансування перспективних інноваційних розробок та наукових проєктів, запровадження системи отримання податкового кредиту;

— сприяння розвитку інфраструктури фінансової підтримки науки та інноваційної діяльності (створення фондів підтримки наукових ініціатив, фінансово-кредитних компаній, венчурних фондів);

— проведення постійного моніторингу пільгового оподаткування прибутку підприємств від виконання ними інноваційних проєктів;

— проведення (у разі потреби) коригування механізму реалізації пільг шляхом зміни частки податку, що залишається у розпорядженні підприємств або, можливо, і всієї схеми застосування пільг;

— зменшення періоду комерційного впровадження наукових досягнень, запровадження використання податкових та фінансово-кредитних інструментів залучення коштів приватного сектору економіки у наукову і науково-технічну діяльність для розвитку регіонів;

— сприяння розвитку фінансово-кредитних інститутів, зокрема, венчурних компаній, інвестиційних фондів з метою активізації підтримки недержавними інвесторами інноваційної, наукової та науково-технічної діяльності;

— виділення в Держбюджеті України окремих програм із конкурсного фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт для підвищення рівня конкуренції та розширення кола претендентів на отримання коштів;

— звільнення установ-виконавців НДДКР за господарською тематикою від сплати податку на додану вартість, що суттєво підвищило б кількість замовників НДДКР та стимулювало б виконавців господарських тем у наукових установах.

3. Інституційні умови, які включають:

— запровадження державно-приватного партнерства в науково-технічній та інноваційній сферах у регіонах;

— розробка та впровадження інструментів державної підтримки інноваційної діяльності у регіонах;

— розробка та впровадження інструментів державної підтримки інноваційної діяльності та формування ефективного державного замовлення у науковій та інноваційній сферах, яке визначається стратегією розвитку суспільства і є головною умовою активізації наукової політики і системи її реалізації у регіонах;

— удосконалення нормативно-правової бази у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, у тому числі з проблем використання прав на результати наукової і науково-технічної діяльності, які були отримані за кошти Держбюджету України;

— передбачення можливості більш широкого впровадження практики здійснення наукових досліджень з конкретних проблем за замовленням державних органів влади всіх рівнів або суб'єктів господарювання.

4. Міжнародна співпраця у інноваційній та науково-технічній сферах, яка включає:

— проведення наукових досліджень за рахунок грантів, стимулюючих координацію і співпрацю між науковцями різних державних та недержавних організацій;

— стійкість стратегічних міжнародних господарських зв'язків у межах кластерної системи, включаючи її міжрегіональні та міжнародні зв'язки;

— посилення конкурентоспроможності сектору наукових досліджень і розробок, забезпечення його інтеграції в Європейський дослідницький простір;

— забезпечення створення спільно з іноземними партнерами наукових центрів та інститутів для виконання науково-дослідницьких програм із наданням їх учасникам відповідних документів про підвищення кваліфікації;

— збільшення кількості публікацій у провідних зарубіжних виданнях, що входять до реферативної бази даних і наукометричної платформи SciVerseScopus або включені до рейтингу SJR (SCImagoJournalRankindicator).

5. Напрямок інформаційної підтримки та створення інноваційних структур у регіонах:

— створення системи інформаційного забезпечення учасників науково-технічної та інноваційної діяльності у регіонах;

— забезпечення доступності інформації про конкурси для всіх учасників наукової і науково-технічної діяльності зі створенням спеціальної Інтернет-сторінки, на якій має розміщуватися інформація про поточні наукові конкурси, результати проведення попередніх конкурсів і звіти про науково-дослідну роботу з виконання конкурсних робіт;

— створення сприятливих умов для розвитку інноваційних структур, що забезпечуватимуть комерціалізацію результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (венчурних фондів, технологічних бізнес-інкубаторів, промислово-фінансових груп, інжинірингових центрів) у регіонах;

— забезпечення трансферу технологій з державного сектору до приватного; надання державою консультативних послуг суб'єктам інноваційної діяльності; створення дієвої системи охорони та захисту інтелектуальної власності у регіонах.

ПІДСУМОВУЮЧИ ВИКЛАДЕНИЙ МАТЕРІАЛ, МОЖНА ЗРОБИТИ ТАКІ ВИСНОВКИ

На основі теоретичного аналізу щодо розвитку регіонів для визначення та аналізу методики та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва запропоновані сучасні показники та напрямки, які обов'язково повинні бути врахованими при аналізі зазначеної методики, а саме: застосування методики оцінювання на основі аналізу фінансових показників дає змогу виявити відповідність або невідповідність (надлишок або нестачу) коштів для розвитку інноваційного підприємництва регіону; зведення оцінювання розвитку інноваційного підприємництва регіону до одного кількісного значення, що значно полегшує економічну інтерпретацію отриманих результатів; простота розрахунків і наочність результатів графічного методу дослідження, а також гнучкість, оскільки кількість і склад індикаторів, які беруть участь в оцінюванні, може змінюватись.

При розробці методики аналізу та оцінки регіональних особливостей розвитку інноваційного підприємництва важливим також є врахування таких напрямів: регіональний розвиток інноваційної на науково-технічній сфері; фінансово-економічний показник; інституційні умови; міжнародна співпраця у інноваційній та науково-технічній сферах; інформаційна підтримка та створення інноваційних структур.

Література:

1. Денисюк В. Інноваційна активність національної економіки: вдосконалення методології, показники промислових підприємств, державна підтримка. Економіст. 2005. № 8. С. 45—49.
2. Денисюк В. Методологія оцінки та аналізу динаміки інноваційної активності промисловості регіону. Економіст. 2006. № 3. С. 40—43.
3. Доценко О. Ю. Рівень інноваційного розвитку регіонів України та фактори, які його формують / О.Ю. Доценко // Економічний вісник НГУ, 2014 № 4, С. 25—35.
4. Казмірчук С. Інноваційний розвиток регіону: наявний потенціал, проблеми та перспективи. Рівень підприємницького низький доходу високий Форма інноваційного підприємництва інтенсивна екстенсивна Рівень розвитку інноваційного підприємництва низький високий Регіони групи НІН Регіони групи НЕН Регіони групи ВІВ Регіони групи ВЕВ Стадії інноваційного підприємництва Стадії інноваційного підприємництва Вип. 2 (136) Галицький економічний вісник. 2010. № 1 (26). С. 25—35.
5. Ковальська Л.Л. Методичний підхід до аналізу та оцінки розвитку інноваційного підприємства регіонів України / Л.Л. Ковальська. Збірник наукових праць Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2019. С. 66—72.
6. Князь О.В. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. Регіональна економіка. 2007. № 3. С. 219—227.
7. Мілевська Т.С. Оцінка інноваційної активності регіону. Бізнес Інформ. 2012. № 4. С. 104—107.
8. Мартянов М. Вплив інноваційної активності регіонів на їх економічну динаміку. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2016. № 1. С. 54—63.
9. Рудь Н.Т. Інноваційний потенціал регіону: нові підходи до оцінки. Регіональна економіка. 2011. № 4. С. 140—150.
10. Чабан В. Г. Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка. Фінанси України. 2006. № 5. С. 142—148.
11. Федюлова Л.І. Дослідження методик оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств. Держава та регіони. 2008. № 4. С. 234—240.

References:

1. Denysiuk, V. (2005), "Innovative activity of the national economy: improvement of methodology, indicators of industrial enterprises, state support", *Economist*, vol. 8, pp. 45—49.
2. Denysiuk, V. (2006), "Methodology for assessing and analyzing the dynamics of innovation activity in the region's industry", *Economist*, vol. 3, pp. 40—43.
3. Dotsenko, O. (2014), "The level of innovative development of the regions of Ukraine and the factors that shape it", *Ekonomichnyj visnyk NHU*, vol. 4, pp. 25—35.
4. Kazmirchuk, S. (2010), "Innovative development of the region: existing potential, problems and prospects. Level of entrepreneurial low income high Form of innovative entrepreneurship intensive extensive Level of development of innovative entrepreneurship low high Regions of the NIN group Regions of the NEN group Regions of the VIV group Regions of the VEV group Stages of innovative entrepreneurship Stages of innovative entrepreneurship", *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 1, no 26, pp. 25—35.
5. Kovalska, L. (2019), "Methodical approach to the analysis and assessment of the development of innovative entrepreneurship in the regions of Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prats Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, pp. 66—72.
6. Kniaz, O. (2007), "Estimation of innovative potential of the enterprise", *Regional economy*, vol. 3. pp. 219—227.
7. Milevska, T. (2012), "Assessment of innovation activity in the region", *Biznes Inform*, vol 4, pp. 104—107.
8. Martianov, M. (2016), "The impact of innovation activity of regions on their economic dynamics", *Visnyk Ternopil'skoho natsional'noho ekonomichnoho universytetu*, vol. 1, pp. 54—63.
9. Rud, N. (2011), "Innovative potential of the region: new approaches to evaluation" *Rehionalna ekonomika*, vol. 4, pp. 140—150.
10. Chaban, V. (2006), "Innovative potential of the enterprise and its evaluation" *Finansy Ukrainy*, vol 5, pp. 142—148.
11. Fedulova, L. (2008), "Research of methods of estimation of innovative potential of industrial enterprises", *Derzhava ta rehiony*, vol 4, pp. 234—240.

Стаття надійшла до редакції 22.12.2020 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б») Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73